

DOCUMENTS RELLEVANTS ►

INTERNACIONALS

Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats (1951) ►

La Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats va ser adoptada a Ginebra el juliol de 1957, i va ser el primer instrument internacional que contemplava els aspectes més amplis de la vida dels refugiats. Detalla els drets fonamentals de tot refugiat, reconeix l'abast internacional del problema dels refugiats i afirma la necessitat de cooperació internacional per a la seva solució.

La Convenció defineix el que significa ser un refugiat, i en descriu els drets. La definició del terme refugiat va ser motiu de polèmica, ja que el fet que la Convenció establís noves obligacions vinculants segons el dret internacional feia que els estats fossin cautelosos a l'hora d'acordar la definició i les categories de refugiats pels quals estarien d'acord en assumir obligacions legals. Per arribar al consens, la definició va ser general i ja no es limitava, com havia passat en el període d'entreguerres, a grups nacionals específics. També va significar un canvi important el fet que el refugiat podia ser-ho a nivell individual, i no com a membre d'un grup com passava amb anterioritat.

La definició de la Convenció, inclosa en l'article 1, diu que refugiat és aquella persona que tingui "...fonamentats temors de ser perseguida per motius de raça, religió, nacionalitat, pertinença a determinat grup social o opinions polítiques, es trobi fora del seu país de nacionalitat i no pugui o, a causa d'aquests temors, no vulgui acollir-se a la protecció d'aquest país...". El debat encara es manté avui en dia, ja que es reconeix que la definició no cobreix tots els aspectes de les persecucions actuals, per la qual cosa s'han hagut d'anar desenvolupant fórmules com la protecció complementària que protegeixin i garanteixin uns mínims drets a aquelles persones que els estats no consideren "refugiats de la Convenció".

La Convenció assenyalava les obligacions dels estats que acullen als refugiats, d'entre les quals destaca la compresa en l'article 33 i que estipula que cap refugiat pot ser retornat al país d'on tem ser perseguit. Aquest punt és especialment important, perquè els estats que van participar en la redacció de la Convenció no volien reconèixer l'existència d'un dret d'asil incondicional i jurídicament vinculant. Per aquest motiu, no hi ha cap referència al 'dret d'asil' en la Convenció, però sí es garanteix el principi de *non-refoulement*, que significa que els estats no podran expulsar ni retornar un refugiat a un altre Estat on pugui patir persecució.

La Convenció va entrar en vigor l'abril de 1954, i a principis de 2004, l'havien ratificada 142 estats. Dels mateixos, Madagascar, Mònaco, Namíbia i St. Vincent i Grenadines només havien ratificat la Convenció.

Protocol sobre l'Estatut dels Refugiats (1967) ►

El Protocol de 1967 va ser adoptat a Nova York el 1967. És un instrument jurídic independent, encara que íntegrament relacionat, de la Convenció de 1951. L'adhesió al Protocol implica que els estats signataris acorden aplicar els articles 2 al 34 de la Convenció de 1951 a totes aquelles persones incloses en la defi-

nició de refugiat sense referència a cap limitació temporal o geogràfica.

Precisament la gran aportació del Protocol de 1967 és la superació de les limitacions temporals i geogràfiques de la Convenció de 1951, que en la definició de refugiat feia referència només als europeus que s'havien convertit en refugiats a causa dels "esdeveniments ocorreguts abans del 1 de gener de 1951". El Protocol va entrar en vigor el 4 d'octubre de 1967, i s'hi van adherir la majoria d'estats signataris de la Convenció de 1951.

A principis del 2004, 141 estats s'havien adherit al Protocol: Cap Verd, EUA i Veneçuela són els únics que havent signat el Protocol no han fet el mateix amb la Convenció.

Principis Rectors sobre el desplaçament intern (1998) ►

Aquests conjunt de 30 recomanacions per a la protecció dels desplaçats interns va ser adoptat per la Comissió de Drets Humans de Nacions Unides el 1998. Els Principis Rectors defineixen els drets i garanties necessaris per a la protecció de les persones contra els desplaçaments forçats, i per a la seva protecció i assistència durant el desplaçament i durant els processos de retorn, reassentament o reintegració.

Els Principis defineixen, en el punt 2, la figura del desplaçat intern com a aquella persona que s'ha vist forçada o obligada a fugir del seu lloc de residència habitual com a resultat, o per evitar, els efectes d'un conflicte armat, de situacions de violència generalitzada, de violacions de drets humans o de catàstrofes naturals o provocades pel ser humà. També afirma els drets dels desplaçats interns a abandonar el país, sol·licitar asil i obtenir protecció contra la repatriació forçosa.

REGIONALS

Convenció de l'OUA per la qual es regulen els aspectes específics dels problemes dels refugiats a l'Àfrica (1969) ►

El 1969, l'Organització per a la Unitat Africana (OUA) va adoptar la Convenció per la qual es regulen els aspectes específics dels problemes dels refugiats a l'Àfrica. La Convenció OUA sobre Refugiats reconeixia la Convenció de 1951 com a l'instrument bàsic i universal en relació amb l'Estatut de Refugiat i reafirmava la definició de refugiat inclosa en la mateixa.

Però la Convenció OUA sobre refugiats també anava més enllà perquè ampliava la definició de refugiat, tot incorporant noves realitats que no es donaven o no s'havien contemplat el 1951. Segons la Convenció OUA: "El terme 'refugiat' s'aplicarà també a totes les persones que, a causa d'una agressió o ocupació externa, del domini estranger o d'esdeveniments que pertorbin greument l'ordre públic en qualsevol part o en la totalitat del seu país d'origen o nacionalitat, es vegin obligades a abandonar el seu lloc de residència habitual per buscar refugi en un altre lloc fora del seu país d'origen o nacionalitat". La definició reconeix, per tant, que les persecucions puguin ser causades per grups de fora del país.

La Convenció OUA també recull altres disposicions que no s'havien recollit en la Convenció de 1951, com les relatives al rebuig en frontera, a la ubicació dels assentaments de refugiats i a la repatriació voluntària, entre d'altres.

La Convenció OUA va entrar en vigor el 20 de juny de 1974.

Declaració de Cartagena sobre Refugiats (1984) ▶

Com a resposta a les crisis de refugiats que va viure Amèrica Central a principis de la dècada dels vuitanta, representants governamentals de diversos països d'aquesta regió conjuntament amb Mèxic i Panamà, van reunir-se a Colòmbia i van adoptar, el 1984, la Declaració de Cartagena sobre Refugiats.

La Declaració de Cartagena pren la Convenció de 1951 com a element de referència bàsic, però n'amplia, tal com havia fet la Declaració OUA de 1969, la definició de refugiat. Segons la Declaració de 1984, la definició de refugiat ha d'incloure totes aquelles persones que han fugit del seu país "...perquè la seva vida, seguretat o llibertat han estat amenaçades per la violència generalitzada, l'agressió estrangera, els conflictes interns, la violació massiva dels drets humans o altres circumstàncies que hagin pertorbat greument l'ordre públic".

Tot i que la Declaració de Cartagena no és jurídicament vinculant pels estats, la major part dels estats d'Amèrica Central i d'Amèrica Llatina estan adherits a la Convenció de 1951 i al Protocol de 1967, i apliquen la definició més àmplia que recull la Declaració de 1984. Amb el suport de l'Assemblea General de l'Organització d'Estats Americans, alguns països han incorporat la Declaració de 1984 al seu ordenament jurídic nacional. Deu anys després, en la Declaració de San José sobre refugiats i persones desplaçades (1994) es va tornar a assenyalar la importància i vigència de la Declaració de Cartagena.

La definició aportada per la Declaració de Cartagena està en la base de la Declaració de Rio sobre la institució del refugi (2000). En aquesta declaració, els ministres d'Interior de MERCOSUR, Bolívia i Xile declaren en el punt 4 que "els Estats Part i Associats

estudiaran la possibilitat de contemplar en la definició de refugi la protecció a les víctimes de greu i generalitzada violació dels drets humans".

Conveni de Dublín (1990) ▶

El conveni de Dublín es va signar el juny de 1990 per 11 dels 12 estats membres que aleshores conformaven la Comunitat Europea, tot i que no va entrar en vigor fins al setembre de 1997. El Conveni neix de l'interès dels estats membres de la CE per evitar els abusos en les sol·licituds d'asil presentades en el territori comunitari, i per establir els criteris per determinar l'Estat responsable d'examinar una sol·licitud d'asil, amb la qual cosa es proporcionava seguretat jurídica als sol·licitants d'asil i s'acabava amb el problema dels anomenats 'refugiats en òrbita'. El conveni introdueix el concepte de primer país d'asil, també conegut com a tercer país segur, que obliga al retorn des de la Comunitat als demandants d'asil que hagin entrat a la mateixa des d'un país on no hi hagi cap risc de persecució.

La seva aplicació i vigència resulten modificades a partir del Consell Europeu de Tampere de 1999, on es va començar el procés de substitució de les disposicions del Conveni de Dublín per normativa comunitària.

ALTRES DOCUMENTS D'INTERÈS

Declaració d'Almeria sobre desertificació i migracions ▶

Emesa en el marc del Simpòsium Internacional sobre desertificació i migracions. Almeria, 1994.

Declaració de Niebla sobre la revitalització de la protecció dels refugiats ▶

Emesa en el marc de la V Jornada de Dret Internacional Humanitari. Huelva, 2001.

Las teatralidades del Mediterráneo

José Monleón

Exento del interés por construir una historia de las literaturas dramáticas, ni una relación de los grandes autores o compañías, José Monleón se pregunta sobre las teatralidades mediterráneas a partir de sus espacios, su público, sus personajes y la tensión en la que viven entre su identidad y el comportamiento impuesto por las circunstancias sociales. Desde la perspectiva de un encuentro con algunas de las formulaciones escénicas más relevantes, desde la Grecia clásica hasta la actualidad, incluidas la ribera norte europea i la ribera sur del Islam, se propone un estudio de las teatralidades como vía de aproximación al mundo mediterráneo, al margen de la dicotomía entre un mundo racional y un mundo lúdico. El autor plantea esta visión como un rasgo común de una teatralidad que para reivindicar la tradición mediterránea, debe reinventar una unidad cultural donde la catarsis y el discurso político, el sacro y el profano, el trascendente y el sensorial, el debate y la fiesta son parte de un mismo y conflictivo discurso.

José Monleón és autor de diversos llibres, entre els quals destaquen *Treinta años de teatro de la derecha* (1971), *El teatro del 98 frente a la sociedad española* (1976), *América Latina: teatro y revolución* (1978), *Tiempo y teatro de Rafael Alberti* (1990) y *Humanismo y Barbarie* (2003). Profesor de Sociología del Teatro en la Real Escuela Superior de Arte Dramático de Madrid (RESAD), ha dirigido cursos en diversas universidades españolas y americanas y es autor de varias obras dramáticas. Director de los festivales de Mérida, Elche y Madrid Sur.

VENDA A LLIBRERIES I FUNDACIÓ CIDOB · Elisabets 12, 08001. BCN · T. 93 302 64 95 / f. 93 302 21 10 · www.cidob.org / e-mail: cidob@cidob.org